

Det finns i dag totalt 170 insektsholkar uppsatta i forskningssyfte runt om i Östergötland. För att kunna bevara äldre kulturlandskap, som här i Ribbingsholms naturreservat, får privata markägare ersättning från länsstyrelsen.

FOTO: STEFAN LINDBERG

Det tar tre år för läderbaggs-larver att bli fullvuxna skalbaggar. FOTO: NICKLAS JANSSON

Den utrotningsshotade läderbaggen gillar de uppsatta insektsholkarna. FOTO: NICKLAS JANSSON

Låtsasträd lockar sällsynta skalbaggar

TEXT: BARBRO FORSBERG

Vedlevande insekter har allt svårare att hitta naturliga boplatser vartefter de riktigt gamla träden försvinner. Ett försöksprojekt i Östergötland med specialbyggda holkar har gett mycket goda resultat.

– Varsågod, säger Nicklas Jansson skalbaggs-expert, och trycker ned taggtråden så att jag bekvämt kan kliva in i naturreservatet. Det är en genväg för att vi ska komma snabbare till insektsholkarna.

Unga och gamla ekar, några uppemot femhundra år, dominerar reservatets öppna betesmarker. Den stränga vintern har tagit ett steg tillbaka och låter aprilsolen smälta bort de sista snöfläckarna.

Vi passerar en majestätiskt vilande ekstock. Den har man låtit ligga kvar för att gynna den biologiska mångfalden.

– Så här skulle det se ut på fler ställen, säger Nicklas. I dag mals tyvärr oftast stammar och ris ned till flis och många insektsarter är beroende av murken ved för att

kunna överleva. Som exempelvis den hotade läderbaggen som lever i ihåliga träd med *mulm*, kompostmaterial.

Trädhärmare

Uppe på en kulle syns en stadig låda vilandes mot stammen på en gren – den ser ut som ett litet torrdass.

– Ja, insektsholkarna är stora, bekräftar Nicklas, de är en meter höga och ska likna grova, gamla ihåliga trästammar.

Han berättar vidare om mulmen som man fyller holken med till cirka 70 procent. Den består till större delen av spån från ek eller annat lövträ, gamla löv och vatten. För att bevara fukten i mulmen är botten täckt med dammduk. ▶

Nicklas Jansson tipsar om att man kan ha insektsholkar i trädgården. Se faktarutan på nästa sida. Bland fläderblommorna syns en möjlig holkgäst, den gräsgröna guldbaggen. FOTO: STEFAN LINDBERG

Mulmen fungerar som en kompost där det utvecklas svamp och mikroorganismer. Träspånet bryts ned för att insektlarverna ska kunna äta det.

– Holktaket går att lyfta på för att vi ska kunna kolla holkarna med jämna mellanrum, se vilka som flyttat in och fylla på med kompostmaterial om det behövs, säger Nicklas.

Det var Nicklas Jansson som började med försöken med insektsholkar här i Sverige. Projektet* som gick ut på att försöka få sällsynta vedlevande insekter att bosätta

– Även fåglar har flyttat in holkarna, berättar Nicklas Jansson.

FOTO: STEFAN LINDBERG

sigt i konstgjorda bon, fick mycket lyckat resultat.

I dag är verksamheten i full gång. Länsstyrelsen fortsätter att förstärka naturreservaten med konstgjorda träd och ålägger även exploatörer, som exempelvis Banverket, att sätta upp insektsholkar för att ersätta avverkade boträd.

Högt uppsatt

När jag pratar med Nicklas någon månad senare på telefon, berättar han om ett projekt i Polen i sommar där han ska ”plantera” in läderbaggs-larver i insektsholkar. Han vet sedan tidigare försök att det fungerar – larverna gillar mulmen och blir färdiga läderbaggar efter tre år.

Det brusar i bakgrunden och jag undrar om han är utomhus.

– Ja, jag sitter just nu uppe i ett träd på fem meters höjd och kikar ned i en insektsholk. □

* FORSKNINGSPROJEKTET ÄR ETT SAMARBETE MELLAN LINKÖPINGS UNIVERSITET, DR. NICKLAS JANSSON, ÄVEN VERKSAM PÅ LÄNSSTYRELSENS NATURVÅRDSENHET I LINKÖPING, OCH SLU I UPPSALA, DR. THOMAS RANIUS.

BYGG DIN EGEN INSEKTSHOLK

Storleken kan vara som en normal fågelholk men dubbelt så hög. Chansen är då stor att både fåglar och insekter delar på ”höguset”. Här intill är ett förslag på ritning.

Med ingångshållets dimension avgör du vilka sorts fåglar du vill ha – insekterna kommer i vart fall.

Spika inte upp holken. Borra hål till grova snören i sidostyckena uppe och nere. Låt holken vila mot en gren och bind fast runt stammen. Lägg en distans mellan stam och bakstycke så att det finns utrymme att öppna locket.

Använd ohyvlat virke. Brädans tjocklek: **2 cm** och bredd **20 cm**. Nubb runt bohålet hindrar plundrare. Använd trallskruv med stjärnskallar vid hopfogning.

Botten kläs med dammduk, vaxduk eller annan stadig plast **cirka 5 cm** upp på väggarna för att bevara fukten.

Taket ska vara öppningsbart så att man kan fylla på efter hand med spån och löv och det är trevligt att kunna se om man har fått några hyresgäster. Man kan använda en bit av dammduken som gångjärn. Fäst den med kort nubben i takkanten och i bakstycket.

Fräs ett diagonalt spår på taket som avslutas med ett hål, det ska släppa in regnvatten så att mulmen inte torkar.

Mulmen ska fylla holken till drygt hälften.

6 liter lövträdsspån, 6 liter löv och **1 liter vatten**.

När holken blivit för gammal och murknat kan den grävas ned med innehåll i en solig sydslänt och återanvändas som bostad till ekoxar.

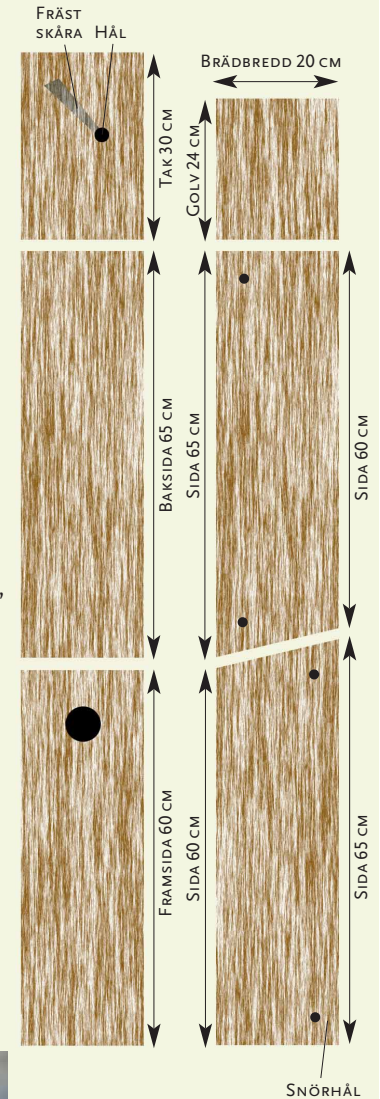
EXEMPEL PÅ HOLKGÄSTER

Vanliga: Tjuvbagge, stumpbagge, kortvinge, knotbagge, noshornsbagge och gräsgrön guldbagge.

Ovanliga: Brun guldbagge, läderbagge, orange rödrock och bålgetingkortvinge.

Mindre fåglar: Mesar och flugsnappare.

Större fåglar: Stare och kaja.

Bor man i södra Sverige är det möjligt att noshornsbaggen lägger ägg i holken.

FOTO: ISTOCKPHOTO